

Författaren anser, såsom hvar och en, hvilken något tänkt öfver dessa ämnen, skogens besparande icke för någon Skogshushållning. Hans motto är:

»Icke skogarnes rädda, beräkningslösa besparande, utan deras naturenlige skötande – ordnade tillitande – och omsorgsfulla återförnyande är Skogshushållning.»

Betydligare fel i språket förekomma blott i det korta förordet, som synes vara i hastighet nedskrifvet. Vi omnämna detta, på det att det icke må ingifva någon fördom mot boken, hvars stora gagnelighet
10 minst bör misskännas i ett land, der Skogshushållning och Skogsodling hittills varit okända ord. Med all tacksamhet bör derföre hvarje vän af fäderneslandet och dess jordbruks förkofran önska Författaren tillfälle att fortsätta sin förtjenstfulla verksamhet för allmänhetens upplysande.

Önskligt vore, att i åtskilliga delar af Landthushållningen skrifter skulle utgifvas på Finska språket. Ty ehuru sannt det kan vara, att bonden i allmänhet icke genom skriftlig undervisning kan föras från gamla vanor, så gifves det dock många undantag från regeln. Och redan kan man i vårt land räkna ett antal Finska bönder, som med stort intresse taga kunskap om hithörande skrifter och använda, hvad
20 de bland dessas uppgifter finna användbart. Vi tro, att i all händelse dylika afhandlingar på Finska språket skola ega en större publik, än om de författas och utgivas på Svenska.

J. V. S.

32 FILOLOGI FÖR OLÄRDA.

Litteraturblad n:o 10, september 1848

30 Vi erinra oss icke, att Litteraturbladet gjort sig tråkigt särskildt genom filologisk litteratur. Också nu vore det ingalunda meningen. Ty om det gifves läsare, för hvilka allt vetande är tråkigt, så bör man hoppas, att andra finnas, hvilka gerna vilja hafva reda på, hvad som sätter snällpressarne, nationalförsamlingstalarena och de svärdbeväpnade massorna i rörelse.

Så oskyldig och fridfull nu än språkforskningen ser ut, så har äfven den sin skuld att draga för tidens förbistring. Den var i Tyskland en modevetenskap från tiderna af Napoleons öfvervalde och under restaurationen från 1815. Härtill verkade just vetenskapens skenbara
40 oskuld. Ty hvem skulle väl tro, att någon annan oro i lifvet, än litet lärd polemik, kan uppstå ur grubblandet öfver stam och ändelse hos ett ringa ord, hvars betydelse icke det minsta angår grubblaren, eller af gissningar öfver en bokstaf hos Cicero, hvilken på sin höjd afgör, om denna stilist i det ifrågavarande fallet nyttjat Indicativus eller Coniunctivus, utan att dock någon kan utgrunda skilnaden i meningen för det ena eller andra fallet.

Men hur det var, blef äfven denna lärda sysselsättning orolighetsstiftande, då den från de hedniska skriftställarna vände sig till de Kristna. Man nöjde sig snart icke mera med textförbättringar, utan började på grund af språket i en skrift bestämma dess ålder, på grund
50 af denna betvifla den uppgifna författarens auktorskap, och vidare, att ur de historiska förhållandena för den tiden i ett annat ljus förklara skrifternas innehåll. Detta var t. ex. den såkallade mythiska tydningen af Evangelierne, hvilken icke förklarade dessa för en dikt, såsom saken mångenstädes blifvit utskriken, utan helt enkelt ansåg dem uttala de

första Kristna församlingarnes vetande och öfvertygelse om Kristendomens uppkomst; hvarvid det blef en ny fråga, i hvilka delar detta vetande var historiskt, d. ä. utgjorde kunskap om rent historiska tilldragelser, i hvilka åter den iklädt sin förklaring öfver dessas orsaker formen af öfvernaturliga tilldragelser. Namnet Strauss utgjorde blott en fana för hela denna riktning; ty många voro de, som både före och efter honom gjort denna användning af filologin. Ja när man rätt granskade häfderna, hade den i all tid förefunnits inom Kristna kyrkan, ehuru den alltid ånyo blifvit öfverbevisad genom Påfvarnes och Kyrkomötenas fördömande beslut och, när detta icke verkade, genom kättarenas lekamliga utrotande. 10

Man tillräknar den berömda Wolff, i början af detta sekel, att hafva infört den nyare filologin på denna bana. Helt oskyldigt forskade han i Homerus och kom till den slutsats, att Iliadens och Odysseens skald icke var en enda man, utan att dessa dikter i sin helhet efterhand uppstått, riktade af särskilda folksångare, förändrade, förbättrade, försämrade under fortgången från mund till mund. Här i Finland se vi för våra ögon ett bevis på riktigheten af denna åsigt. Ingen förmodar nu ens, att Kalevala är diktad af en enda skald. I mångfaldiga variationer samlas dessa sånger från särskilda håll, och i den nya upplaga, som nu är under bearbetning, framträder till följd af sednare samlingar hela dikten i en ny gestalt. Och dock var det Wolff's helt oskyldiga kritik, som gaf den nyare filologin den redan antydda vändningen. Hvad som är rätt i Homerus, mente man, kan icke vara orätt i Matheus. 20

Men Wolff anses äfven såsom ledare till en annan riktning hos det nyare språkstudium. För grammatikens former och textens olikheter i de särskilda manuskripterna hade man glömt det egentliga innehållet hos de auktorer, i hvilkas skrifter man kritiskt skärskådat det minsta Jota och öfver dess behörighet eller obehörighet skrifvit volymer. I sina kommentarier gick Wolff in på skriftens innehåll och sökte förtydliga detta. Bland de nyare, som sökt lifva ett såbeskaffadt studium, är Boeckh (i Berlin) en af de berömdaste. Ut i »Jahrbücher der Gegenwart» för 1847 läses öfver detta ämne en förträfflig artikel af Dr. Reichardt. Några utdrag ur densamma skola bättre, än vår framställning vore i stånd dertill, upplysa förhållandet. 30

Dr. Reichardt fäster sig uteslutande vid det s. k. klassiska språkstudium i Tyskland. Han visar först, huru den klassiska lärdomen blott af missförstånd göres till en motsats mot realkunskaperna. Ty för det första är det en tom inbillning, att blott kunskap om den Grekiska och Romerska verlden skulle innebära human bildning, utgöra, hvad man kallat humanistiska studier. All erfarenhet visar, att humanitet i öfvertygelser och handling kan finnas dessa studier förutan, medan tvärtom deras idkare ofta varit intoleranta och inskränkta i alla lifvets reela förhållanden. För det andra kan icke heller en verklig kunskap om Grekers och Romares hela vetande och samhällslif sägas vara annat, än en realkunskap; och om denna kunskap verkligen bildat karakteren till någon likhet med den, som tillhörde de nämnda folken, så har den äfven medfört nytta såsom realkunskap, gifvit den lärande ett för all praktisk verksamhet i samhället egnadt sinnelag. Ty säger Förf., »Greker och Romare ansågo konst och vetenskap såsom blommor, hvilka kunde uppvexa blott på grund af en fast och lycklig materiel tillvaro, hvarföre de gamle först sökte att tillkämpa sig en fruktbar jord till fädernesland och bereda sig ett välordnadt samhällsskick.» Det är nu just denna brist på verklig kunskap om den gamla 40 50

tiden, som Dr. Reichardt förebrår sina lärda landsmän. Uti en längre framställning visar han, huru ännu pluraliteten af de klassiskt lärda endast ur grammatikalisk och lexikografisk synpunkt sköter de klassiska studierna. För dem är det nemligen likgiltigt, hvad t. ex. Cicero sagt eller velat säga, hvad man ur hans skrifter kan lära, och om hvilken anda i Romerska folkets lif de bära vittne. De kriticera blott enskilda ord och ställen för att afgöra hvilken läsart, som är den rätta. Till och med om denna redan längesedan kan anses vara funnen, så gäller det för lärdom att införa allt, hvad om stället blifvit skrifvet och taladt. Likaså består den grammatikaliska lärdomen i förmågan, att för hvarje fall citera alla liknande uttryckssätt hos samma eller andra författare, utan afseende på den olika tid, på hvilken hvarje författare skrifvit, eller ens det olika sammanhang, i hvilket uttrycket förekommer. De nya berömda upplagorna bestå ofta i sådane samlingar af, hvad all verdens kommentatorer sagt i hvarje sak, utan att utgifvaren ens träffar ett val mellan all denna apparat. Såsom den förnämste i detta fach har länge professor Herrman (Leipzig) varit firad, hvilken äfven sammanskrifvit en diger volym, »Om partikeln 'an,'» ett bland de många i Grekiskan förekommande bindeord, hvilka ega samma vigt ungefär, som »mitäs tästä ollakkaan» i de Finska sagorna. I förbigående vidrör Dr. R. dessa filologers vana, att äfven sjelfva författa på Latinska språket, och med många löjliga exempel bestyrker han, att denna omklädnad ger författarene tillfälle, att säga saker, så triviala och platta, att ingen på Tyska språket skulle våga framkomma med något dylikt. Till råga på beskyllningarne, påstår Dr. R., att, allt detta oaktadt, samma filologer icke ens varit i stånd att frambringa någon duglig grammatik i nämnda språk, utan nu t. ex. nödgas vid läroverken införa Språkläror författade af en Dansk (Madvig?). Härefter undersöker Förf. dessa studiers inflytande vid undervisningen och på den allmänna bildningen¹. Han säger här:

»Hvilken är nu följden af denna filologis införande i den allmänna undervisningen? Den, att alla fullvuxna beklaga sig öfver den plågande och fruktlösa användningen af sin ungdomstid, alla nemligen, hvilka icke helt och hållet egna sig åt filologin och sålunda antingen vid en verklig insigt i forntidens lif glömma det tidigare, gagnlösa arbetet med blotta omklädnaden, eller så helt och hållet inväfvä sig i den sistnämnda, att de hela sitt lif igenom icke lära sig känna och sakna något annat. Ungdomen skulle kunna hafva stort intresse för de Homeriska hjeltarne, men den erhåller ingen föreställning om, huru en sådan hjelte ser ut i sin rustning, på sin stridsvagn o. s. v., med ett ord den kan ur förklaringarne öfver Homeri ord aldrig vinna någon föreställning om situationen i en handling, hvarföre det äfven blir den så svårt, att i minnet bibehålla ordens betydelse. Huru gagnar då läsningen af Homerus för det föregifna ändamålet, 'att genom de gamla språkens studium lära

¹ Särskild tillämpning för vårt land eger det, som Dr. R. säger om valet af Författare vid undervisningen. Vid Borgå Stifts skolor läses t. ex. Sallustius, hvilken framställer Romarlivet i dess yttersta sedliga förderf. Flera af Ciceros Orationer, hvilka likaså läsas på Skolor och Gymnasier, äro af samma art. Till och med Xenophons Anabasis, som lärar oss känna Grekerna, för pengar understödande en Persisk satrap i ett uppror mot dennes broder och konung, kan icke sägas framvisa Grekernas lif på dess vackraste sida. Vid en sådan lektyr kan det då anses för en lycka, att innehållet blir likgiltigt, och läsningen göres endast till en öfning för grammatikens regler.

ungdomen tänka? I Attikernas skrifter är ju språket vida mera logiskt, och det Episka språket har i sådant hänseende ingen annan betydelse, än att dess lärande ger onödig möda. Men hvad skall detta betyda: att lära tänka genom klassiska studier? Der i klassikernas skrifter skilda läsarter förekomma, genomgås dessa med lärjungen, äfven om de lärde längesedan påfunnit den rätta läsarten, d. v. s. äfven om man af stridsfrågan, såsom redan afgjord, icke mera kan lära något reelt nyttigt, upptages den för den formela användningens skuld – och detta på en tid, då så mycket reelt gagneligt förefinnes att inhemta, och då det vore så önskligt, att de lärde så mycket som möjligt skulle jemna den i all händelse nog långa vägen till vetande och bildning.¹ Hela detta förfarande går ut på den teori, att de klassiska författarna äro tjenligare för undervisningen i en förderfvad läsart, än i en rättad och förbättrad. Och hvori består nu det formela gagnet af en sådan kritik? Allt, hvad man härvid kan lära ungdomen, inskränker sig nästan till den triviala satsen, att en svårare läsart bör föredragas framför en lättare o. a. d.. Och sådant skulle vara mera bildande, än inhemtandet af någon reel kunskap? En kritik, som skulle stödjä sig på hela sammanhanget i en författares tankegång, och hvilken kunde vara verkligen bildande, kommer här alls icke i fråga, emedan hela undervisningen hvälfver sig blott kring enskildheter. Den andra omständigheten nemligen, hvarmed ungdomen plågas, är inhemtandet af språkreglorna. Härvid förklarar man icke blott de talesätt, som förekomma hos den ifrågavarande författaren, utan man begagnar dem såsom anledning att erinra om alla liknande och afvikande språkbruk, d. ä. egenheterna hos olika skriftställare, från olika tidsåldrar, förekommande i skrifter, dem lärjungen icke läsit och kanske aldrig kan komma att läsa. Man besinnar härvid icke, att en sådan utanlexa af regler med deras undantag medförer hvarken något formelt eller reelt gagn, emedan dessa regler äro något dödt, tillfälligt och irrationellt, så länge de icke uppfattas i sammanhang med den författares och den tidsålders hela språkbruk, hvilken de tillhöra, och på sådant sätt upphöra att vara undantag. Den icke filologiska allmänheten och ungdomen läres sålunda så väl i de lärda kommentarierna som vid den muntliga undervisningen icke att förstå de gamlas skrifter, utan dessa begagnas såsom anledning att utkrama alla möjliga kuriositeter och enskildheter. Sådant sker nu för den allsidiga, allmänt menliga bildningens, för humanitetens skuld! Af humanitet plågar man ungdomen med att evinnerligen återtaga medlen till ett ändamål, till hvilket den aldrig föres, och hvarom läraren ofta sjelf icke har någon aning. Och kändedomen af tvenne utdöda språk kallar man humanitet! Menniskan skulle väl vara ett nog inskränkt och snåft begåfvadt väsende, om hennes sanna menlighet härigenom skulle nå sin spets. Men man känner icke blott intet exempel, att någon individ genom det abstrakta studium af de klassiska språken skulle hunnit till en sann bildning, utan motsatsen af en sådan humanitet, det mest småaktiga och inskränkta pedanteri anträffas ingenstädes oftare, än bland lärarna i de klassiska språken. Och om

¹ Hvad här säges om textkritiken eger föga tillämpning på undervisningen i våra läroanstalter. Ty dertill äro vanligen lärarene själva för litet lärda. Men i den Grammatikaliska undervisningen tillgår här såsom i Tyskland, att en mängd lärosatser inpluggas, af hvilka lärjungen aldrig sett eller får se någon användning, och hvilkas motstridighet mot hvarandra är och förblir oförklarad.

man särskildt fäster sig vid det Tyska land¹, der den grammatikaliska undervisningen så länge varit öfvervägande, så att till och med vid behandlingen af särskilda fachvetenskaper den filologiska betraktelsen utgör en hufvudsaklig synpunkt, så finner man der intet spår af något företräde i bildning framför det öfriga Tyskland. Redan O. Müller² har med skäl åberopat historiens vittnesbörd. Han säger: 'Må ingen låta irra sig, då han hör någon, som visar sig likgiltig för sjelfva innehållet och saken, föregifva sig studera de gamla såsom ledare till allt stort och skönt. Ty det är just detta, som från sekel till sekel gjort Grammatikernas och Rhetorernas skolmes-
10 siga lärdom allt mera tom och andefattig, att man endast sökt tillägna sig en tidigare bildnings former, utan att upplefva i denna tids ideer och samhällsskick.'

»Ännu kraftigare tala nutidens förhållanden till oss, då vi vända blicken till andra Europas nationer, för att tillse, hvad hvar och en vunnit genom sitt sätt att studera Greker och Romare. Om man blott afser grundliga och allmänt idkade språkstudier, hvilken hög grad af humanitet borde icke då det Tyska folket ega, och hvilken inhumanitet borde icke deremot råda i Fankrike och England! Men i
20 sjelfva verket, kan man väl se någon större olikhet, än den som visar sig mellan Tyskarne på ena sidan och Greker och Romare på den andra? De gamle voro verksama människor, som alltid sökte gifva sina tankar verklighet, som formade allt till öfverensstämmelse med deras egendomliga anda, för hvilka ett dödt vetande hade så litet värde, att till och med deras filosofers djupaste spekulationer alltid³ gingo ut på verklighetens omskapande, med ett ord, som voro helt och hållet praktiska människor; Tyskarne deremot – i desto högre grad ju mera de inskränka sig till s. k. klassisk bildning – äro
30 ett hopkrumpet slägte af kammarlärdar, för hvilket dess böcker utgöra lifvets högsta ändamål, som söker att genom slagord, sådana som: 'människans inre värde' (ett så innerligt värde, att det aldrig träder fram i dagen, och hvars egande derföre är likgiltigt), 'kärlek till vetandet för dess egen skuld' (d. v. s. till gagnlös lärdom), och genom de skrämmande ropen: 'materiela tendenser' och 'sträfvande till yttre mål', inväfva sig i en puppas drömlif och afvärja hvarje frisk vindpust; såsom äfven presterskapet i Tyskland så rigtar folkundervisningen på det s. k. högre, att folket, endast förberedt för det eviga lifvet, är odugligt för detta jordiska.

»Och må man deremot betrakta, hvad Engelmän och Fransmän
40 lärt af de gamla, och huru mycket större likhet de hafva med dessa. Jag vill icke här uppställa den bedröfliga jmförelse, till hvilken dagens litteratur ger ett så rikt ämne, utan hellre vända mig till betraktande af det sätt och vis, på hvilket Engelmän och Fransmän i motsats mot Tyskarne bedrifva de klassiska studierna. För det första inse båda dessa nationer, att det är en skilnad mellan filologer

¹ Troligen Sachsen.

² Ottfried Müller, en berömd klassisk språk- och fornforskare, som tidigt borttrycktes genom döden (i Athens 1840). Han var då professor i Göttingen. Dels genom här antydda sträfvande till en mera lefvande språkforskning, dels genom många nya åsigheter och meningar, rörande isynnerhet den Grekiska forntiden, hvilka han med eldig håg sökte göra gällande, hade han i Tyskland väckt ett lika allmänt deltagande som uppmärksamhet.

³ Här kan mycket anföras mot Förf.s åsigt, men derigenom bestrides icke hufvudsaken: de gamles praktiska sinne. Och det är icke utan en känsla af skratlust, man tänker sig en äkta klassisk filolog ställd i bredd med en Grek eller Romare.

och dem, som för sin allmänna bildning söka äfven klassisk underbyggnad. I Tyskland följer man också för den sednare klassen, och vid undervisningen öfverhufvud, samma metod som den, hvaregenom vetenskapen uppstår för den redan kunnige lärde. *Man förklarar för ungdomen och de s. k. bildade några skriftliga kvarlevor från forntiden, och betänker icke, att de lärande alls icke känna, hvad det är för en fremmande verld och tid, från hvilken dessa spridda fragmenter äro lånade*¹. Häri består nu såväl sjelfva vetenskapens (sådan den af den grammatikaliska skolan bedrifves) som undervisningens huvudsakliga lyte: att den nemligen sätter den klassiska litteraturen i den klassiska forntidens stad och ställe och anser dessa båda saker för fullkomligt identiska. Den lärde, som vill utarbete en vetenskap om forntiden, måste visserligen utgå från de skriftliga (och monumentala) minnesmärken, hvilka från denna forntid återstå, för att, på den lärda kombinationens långa väg, ur dessa tillfälliga kvarlevor framleta det forntida lif, som för dem låg till grund. Men forntidens historiska tillvaro framvisade en motsatt väg. Det antika lifvet var den grund, ur hvilken litteraturen framgick och af hvilken den uppbars, den medelpunkt, hvars särskilda strålar vi se i de litterära lemmingarne. Derföre bör också den klassiska bildningen, för hvilken kunskapen om antiken är hufvudsak, icke kannedomen om den väg, på hvilken de lärde utforskat dess art, välja denna motsatta väg; och endast den, som har en åskådlig öfversigt af sjelfva det antika lifvet, kan vidare följa med dettas uppenbarelser i den antika litteraturen. Korteligen: den lärda forskningen öfvergår från det enskilda till det hela, den populära undervisningen deremot utgår från det hela, såsom från den medelpunkt, hvilken först ger det enskilda dess tillvaro och betydelse; såsom också Grekernas och Romarnes fysiska, sedliga och politiska förhållanden utgöra något mera elementärt, än deras konst och litteratur. Derföre kan också ingen, som utan en sådan förberedelse tager ihop med stycken af den Grekiska eller Romerska litteraturen, värja sig för den plågsama känslan, att han befinner sig i förhållanden, i hvilka han icke kan reda sig; och man ser, att på sådant sätt undervisade ynglingar känna en innerlig tillfredsställelse, att, så snart de lemnat skolan, åter få glömma denna dunkla lärdom, hvilken de aldrig förstått. Man fordrar derföre också för mycket, ehuru passande en sådan fordran kan synas, då man begär, att ynglingarne, sedan de gått från skolan till universitetet, ännu skola fortsätta de klassiska studierna. Då man nämligen säger 'klassiska studier', så låter det godt och väl; men om man vet, att meningen icke är någon annan, än att de unga ännu vid universitetet skola låta för sig förklara några skriftliga öfverlevor från antiken, så vill detta blott säga, att de allt framgent skola kringföras till antikens radier, utan att desto mera närma sig dess medelpunkt, utan att nånsin lära känna, hvad för slags folk Greker och Romare voro».

»Annorlunda förfara Engelsmännen. Också de hafva från gamla tider egt utmärkta filologer, men också insett, att en Engelsman, som vill besitta 'klassisk bildning', icke kan komma dertill genom de lärda ytligheterna i en fachvetenskap, hvilka man i Tyskland anser

¹ Detta lyte finnes i vårt lands lärda undervisning i så hög grad, att väl ingen lärare hyst tanken, att hans lärjungar borde lära känna de gamles lif, hvilkas språkreglor de med så mycken möda inlära.

egnade att entusiasmera allmänheten. De utgå derföre från en helt annan ståndpunkt och hafva efter Gibbons berömda exempel skrivit Grekiska och Romerska historier, hvilka utom det, som vi i Tyskland kalla historie, äfven innehålla, hvad vi benämna fornkunskap m. m., nemligen en sammanhängande framställning af de fysiska, politiska, militäriska, religiösa o. s. v. förhållanden, i hvilka Grekernas och Romarens lif bestod. Ur sådane böcker lärer sig Engelsmannen att känna det egendomliga, karaktéristiska hos de folk, i hvilkas historie han söker sin bildning, han erhåller en lefvande åskådning af sammanhanget i antikens lif och kan, om han vill, byggande på en sådan grund, mer och mer fullända sin insigt genom studium af särskilda de gamles skrifter. Dessas innehåll hänger då icke mera för honom i toma luften, medan deremot undervisningen i Tyskland börjar med dessa specialiteter – och aldrig hinner utöfver dem; på samma sätt, som om man ville begynna och sluta undervisningen i rättsvetenskapen med några spridda kapitel af en gammal lagurkund och religionsundervisningen med särskilda ställen i bibeln. Den enda Tyska bok, som verkligen ger en historisk framställning af det antika folklifvet, nemligen Niebuhr's 'Römische Geschichte', mottogs redan vid dess första uppträdande med vida större intresse och insigt i England, än i Tyskland, och ännu icke blott afsättas flera exemplar af densamma i England, utan den studeras äfven här mera än i Tyskland; ty i sistnämnda land finnas utan tvifvel tusental personer, som i sitt hufvud ega ett vida större konvolut af grammatikaliska reglor, än de klassiskt bildade Engelmännen, och likväl förstå mycket mindre af de fordna Grekernas och Romarens lif. – Huru ringa politisk insigt Tyskarne vunnit genom sitt sedvanliga sysslande med de tvenne, framför alla andra i politisk bildning utmärkta folkslags litteratur, visade sig särskildt vid deras bedömanden öfver Franska Julirevolutionen».

»Deremot ega Engelmännen äfven den formela lärdom, hvilken våra Tyska Magistrar ansett kunna förvärfvas endast genom deras ordrytteri, i en grad, som längesedan skulle hafva bragt dessa till förtviflan, om de blott hade känt förhållandet. Just de gamlas språk, i hvilkas förklaring dessa filologer sätta all klassisk bildning, utgöra dock för den populära undervisningen – ehuru icke för vetenskapen, icke heller för skolöfningarne – det minst viktiga. Ty deri består ju skilnaden mellan den lärda filologen och den olärde, som sträfvar till kunskap om antiken, att den sednare icke såsom den förre besitter språkkunskap nog, för att lära känna antiken ur sjelfva källorna. Språket är öfverhufvud för den olärda icke någon real kunskap, utan blott det formela medlet för traditionen, och vetenskapens populariserande består deri, att man öfverflyttar dess innehåll från den fremmande formen till en, som är tillgänglig för de olärda. Huru starkt behovet häraf är, visar mängden af öfversättningar, hvilka för sjelfva vetenskapen äro helt och hållet öfverflödiga».

»Såsom Engelmännen, så hafva äfven Fransmännen angripit saken: Barthelemy's 'Anacharsis Resa' öfvade större inflytande, än någon Tysk bok, och Napoleon har utan all *notitia utriusque linguae* ('kunskap i båda språken') på ren Franska lifvat sig och sina soldater att likna forntidens hjeltar. Skola vi Tyskar äfven någon gång draga något verkligt gagn för vårt folklif ur antikens studium – och i all tid hafva vi ju för hvarje praktiskt framsteg behöft

väckelse utifrån – så bör man framför allt söka göra sig reda för den väg, på hvilken ändamålet kan uppnås. Man hör allt ännu sägas: att vi böra hos oss 'införa' antiken, att vi böra 'taga den till mönster'; och sålunda hafva vi ända till sednaste tid verkligen infört och efterapat, hvad vi af forntiden fattat, nemligen dess språk: i stället för antikt sinnelag hafva vi sålunda antika citater. Ett sådant 'införande' af en fremmande folksandas produkter skulle förutsätta en sådan tomhet, en oförmåga att sjelf frambringa något, att då äfven nödig kraft att mottaga och bibehålla det 'införda' måste saknas. När man talar om den klassiska bildningens inflytande på vårt moderna lif, så kan detta endast betyda, att kunskapen och öfvertygelsen om, hvad som utgjorde de gamles storhet, bör hos oss lifva och nära liknande sträfvande. Vi borde alltså i våra förhållanden ådagalägga samma duglighet, som de gamle visade i sina; och såsom de under alla särskilda sträfvanden icke någonsin glömde dessas harmoniska förhållande till det hela, så borde äfven vi Tyskar en gång upphöra att splittra våra krafter på bisaker och för dem förgäta hufvudsaken. Redan Herder säger: 'I stället att man bort låta de gamle upplefva, för att bilda sig efter dem, och rigta det första intrycket af deras studium blott till väckandet af den anda, hvilken man behöfver, för att i sitt land och på sin tid kunna hinna till någon sann storhet – i stället för detta stannade man vid det yttre skalet, lärde sig, hvad de gamla tänkt, i stället för att tänka såsom de, lärde det språk, de talte, i stället för att tala såsom de'».

Så Reichardt. I vår tanke är hans bevisning så slående, att föga något dugligt inkast mot densamma kan göras. Det är visserligen intet nytt, hvad han säger om en human bildning oberoende af de gamla språken; men det har hittills icke blifvit nog framhållet, att dessa klassiska språkstudier icke meddela ens någon »klassisk», mycket mindre en i modern anda human bildning. Eller huru förhåller det sig med dessa studier hos oss? Huru mången af dem, som egnadt ett decennium af sin ungdom åt Latinläsning, har väl lärt sig att obehindradt läsa en latinsk författare? Kanske en bland tie af våra filosofie Magistrar, d. ä. kanske en bland hundra af dem, som genomgått Skolor och Gymnasier. Än färre hinna denna kunskap i Grekiska språket. Men äfven bland dessa få huru mången känner väl de gamles anda och art, hos huru mången har något af denna anda blifvit ett karaktersdrag? – Den stora mängdens studium stannar vid ett bestämdt lextal ur några få auktorer. Äfven det ringa antalet af de längre hunna känner ett ganska inskränkt omfång af Latinsk och Grekisk litteratur, d. ä. de hafva genomgått några flera arbeten, än de förra, men äfven detta förnämligast för språkets skuld. Hvad som af innehållet är riktigt eller misstag, hvad som företrädesvis utmärker det såsom en den klassiska forntidens produkt, derpå tänker ingen, derpå blir vid undervisningen ingens uppmärksamhet ledd. I hvarje händelse skulle dock denna inskränkta läsning icke kunna gifva någon föreställning om de gamles hela sätt att lefva, tänka och handla. Hvad man härom lärer, inskränker sig vanligast till notiserna i Ekelund's historiska lärobok, till hvad hvar och en, som förstår Svenska, kan inhemta på två dagar.

Hvad gagna således de klassiska studierna isynnerhet mängden af dem, som genomgått Skolor och Gymnasier? De hafva tjenat till en abstrakt förståndsöfning såsom exempel på Grammatikens regler! – Detta är obestridligt. Men vi frukta, att undervisningen i de gamla språken ur denna synpunkt icke skall kunna försvaras. Den lilla

förmåga t. ex. en gymnasist kan ega, att skriftligen uttrycka sig på Svenska, den har han utan tvifvel vunnit genom sitt latinstudium. Men ingen kan väl betvifla, att samma lärjunge skulle tänka och skriva riktigare, om han använt en lika tid och möda på inhemtandet och tillämpningen af modersmålets grammatik samt på studium af inhemska författares skrifter. Vill man derföre försvara de klassiska språkens studium, så kan det endast ske ur synpunkten af den bildning, kunskapen om antiken meddelar. Men man måste då också medgifva, att vår öfverdrifna och uteslutande grammatikaliska läsning ingalunda ger en sådan kunskap. Den bereder möjligheten att komma dertill, men på en väg, på hvilken endast filologen ex professo kan hinna till målet. Är det önskligt, att hvarje bildad måtte komma till någon verklig kunskap, bör altså en annan väg väljas. Antiken bör studeras på modersmålet och läsningen af de gamles skrifter lemna bevis för denna fornkonstans rigtighet och bidrag till dess rätta förstånd, icke blott tjena till en tillämpning af grammatikens reglor. Då kunde äfven något mera medhinnas af den klassiska litteraturen, af hvilken nu få profbitar genomgå, då den grammatikaliska analysen räknas för allt och författarens tankar för intet. Vi fästa ännu synnerligast uppmärksamheten på det af Dr. Reichardt anförda, att lärjungen, då han får sin auctor i hand, icke vet, hvad han läser. Romare och Greker äro för honom folk i månen; eller om han också känner deras plats och tid på vår jord, så vet han föga, att de varit annat slags folk, än det han sett och ser i sin by. Hvad verkligt gagn, en sådan läsning skall medföra, är icke svårt att inse. Fara är också, att föräldrar mer och mer skola bespara sina barn den så föga fruktbara mödan och utom de offentliga läroverken söka ett gagneligare användande af deras ungdomstid.

Man finner också, att i Tyskland allt flera stämmor höjas mot det ofrukbara i den metod, på hvilken de klassiska studierna vid läroverken drivas. Vid ett filologmöte föreslog professor Fritzsche, en känd lärjunge till den ofvan nämnda Herrman, att något borde göras, för att upprätthålla de gängse klassiska språkstudiernas sjunkande anseende hos allmänheten. Den berömda Thiersch (München) svarade härtill, att de klassiska språkforskarna säkrast skulle göra sin lärdom ansedd, om de kunde göra den gagnande. All åtgärd i saken fick förfalla. Vid det möte af skolmän, som i Tyskland hölls sistlidet år, stadnade pluraliteteten vid den åsigt, att Latinskrifningen vid undervisningen borde försvinna. En samvettslätnad borde det verkligen för en läraren vara, att slippa detta bråkande med lärjungar, som ännu icke skriva en felfri rad på modersmålet, men skola tvingas att på ett utdödt språk sammansätta meningar, hvilka sjelfva Cicero icke skulle förstått. Och det är känd sak, att ännu Latinet i de akademiska disputationerna är sådant, att det mången gång näppeligen förtjenar namnet af språk.

Slutligen bör man till allt detta erinra sig, att dessa klassiska språkstudier i vår tid icke ens kunna tillegna sig språkforskningens namn. Ty med språkforskning förstår man numera komparativ språkforskning. Den filolog, som i våra dagar icke känner annat, än ett enda språks grammatik och litteratur, han eger föga anspråk på namnet. Man vill nuförtiden se resultat äfven af det vetenskapliga arbetet, och äfven om de klassiska språklärda skulle kunna meddela nya åsigter af Grekers och Romares nationela lif, hvilket de rätta språklärda icke kunna, så skulle detta ännu anses för ett jmförelsevis ringa resultat. Man söker nu komma till mera omfattande resultat genom jmförande af de skilda språken i hela språkstammar.

Detta sker på dubbelt vis. Antingen kan man nemligen genom en sådan jemförelse söka utreda särskilda folkslags förvandtskap, deras vistelseorter och beröringar på olika tider, den grad af kultur, till hvilken de vid ifrågavarande tid hunnit. Använd i sitt största omfång borde denna jemförelse leda till ett urspråk och en första människostam. Men ju längre tillbaka man går, desto flera länkar i sammanhanget finner man brista, och äfven denna forskning har sålunda sin gräns, satt af oförmågan att uttömma ämnet.

Den andra vägen är den, att man jemför språkformerna i flera beslägtade språk, för att derigenom bättre fatta sammanhanget i det ena eller andra språkets byggnad. I sin yttersta spets leder denna forskning till en språkets filosofi, som skulle framställa de allmänna grundsatser, enligt hvilka menniskoanden vid språkets bildande öfverhufvud förfarit; hvilken insigt naturligtvis måste inverka på psykologin, på sjelfva läran om menniskoandens väsende. Vid dessa undersökningar kan derföre jemförelsen sträcka sig äfven till språk af olika stammar. Medan således den komparativa språkforskningen å ena sidan träder i förbindelse med menniskoslägtets historie, räcker den å den andra handen åt spekulationen öfver människans andliga natur.

Häraf förekommer nu föga i den sedvanliga klassiska språklärdomen, ehuru väl denna borde söka leda åtminstone till insigt i Grekers och Romares kulturhistorie och nationela lif, såsom äfven språkbyggnaden i och för sig kunde gifva vinkar om ett af det mensklige tänkandets art beroende sammanhang mellan dess delar. Men det inses lätt, ur hvilken storartad synpunkt dessa betraktelser kunna anställas, då man jemför nämnda språk med flera eller färre af dem, som tillhöra samma språkstam.

Man räknar ännu kringom 30 särskilda språkfamiljer, hvilka man dock sökt sammanföra till fyra hufvudstammar. Den vidsträcktaste af dessa familjer är den Indogermaniska, hvilken åter fördelar sig i sex särskilda hufvudgrenar: de Indiska språken med Sanskrit i spetsen för hela denna stam; de Persiska; Grekiska och Latin; de Celtiska; de Germaniska; de Slaviska språken. När man ihågkommer, att de s. k. Romaniska språken: Italienskan, Franskan o. s. v., äro döttrar af Latinet, så finner man, att denna språkstam omfattar de flesta Europeiska språk. Den man, som främst inom sin synkrets omfattat detta oerhörda fält, är den berömda Bopp (Berlin), hvars »Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Zend, Griechischen, Lithauischen, Altslawischen, Gothischen u. Deutschen,» såsom af titeln synes, sträcker sig till fem af de nämnda grenarne från Indogermaniska stammen. Den sjette har Bopp särskildt och med afseende på det hela behandlat i skriften: »Über die Keltischen Sprachen.» Näst denna språkstam är den Semitiska: Syriska, Hebreiska, Arabiska språken m. fl., känd och vetenskapligen undersökt. Men i Europa är näst den Indogermaniska språkstammen den Finska¹ den mest utgrenade, äfvensom den är rikare på grenar än de flesta andra stammar öfverhufvud. Genom Dr. Castréns undersökningar torde dess omfång blifva betydligt utvidgadt, om den också sjelf skulle nedsättas till en hufvudgren af den Tatariska språkstammen. Att en af våra landsmän Hr. Kellgren, vändt sig särskildt till Sanskritstudium och en annan, Hr. Wallin, med så mycket mod och uppoffring på ort och ställe insamlar kunskap i de Semitiska språken

¹ Utom dessa tvenne och åtskilliga grenar af den Tatariska stammen, räknar man ännu i Europa Baskernas (i Spanien) och Albanesarnes (i Turkiet) för lemningar af egendomliga språkstammar.

på samma tid, som Dr. Castrén företagit sina vidsträckta forskningar i de Finska språken – detta bevisar, att äfven i vårt land en språkforskning i den nyare tidens anda gjort sig gällande.

För att nu glömma det ofantliga fält, som äfven utom de nämnda språkstammarnes gebit inbjuder forskaren, så har man dock icke svårt att finna, hvilken inskränkt grammatikalisk kunskap, de klassiska språkstudierna i deras närvarande form kunna meddela. De vänja oss vid språkreglornas användande på det ena eller andra stycket af en författares skrifter och, ehuru med ringa framgång, på frambringandet af Latinska meningar, förnämligast i öfversättningar från modersmålet. Den formela färdigheten häri är således den hufvudsakliga vinsten af dessa studier. Men dervid är för det första grammatikens regel omedelbart gifven, såsom ett måste, hvaröfver man icke har annan förklaring, än att det så brukas af författarna. Och åter har författaren så skrivit, emedan det är enligt grammatikens regel. I denna cirkel rör sig förklaringen öfver regel och användning. För det andra äro sjelfva de skrifter, som för läsningen användas, något omedelbart gifvet, »hänga i luften,» såsom Reichardt säger, utan att lärjungen något vet om deras historiska sammanhang hvarken med Grekers och Romares lif eller med den närvarande kulturen. För det tredje är den praktiska användningen af detta studium inskränkt till de allmänna regler för satsen, hvilka gälla för alla språk och således äfven i modersmålet kunna användas. Men flera här förekommande satsförbindelser bör man också i modersmålet helt och hållet undvika; och erfarenheten visar, att just vanan vid dessa gör stilen i modersmålet tung och trög, om icke helt och hållet falsk.

Låt oss nu antaga, att hela den grammatikaliska apparaten och användningen kunde fästas vid modersmålets studium; hvaremot de klassiska studierna skulle rigtas till det antika livvets uppfattning, och detta med så liten särskild grammatikalisk tillrustning som möjligt, så vore tvenne verkliga resultater vunna i stället för den formela språköfning, som nu utgör den enda vinningen. Så skulle den grammatikaliska underbyggnaden hel och hållen komma lärjungen till goda. Ty att väl förstå och säkert använda modersmålet, det utgör dock hufvudvilkoret för allt den bildade människans görande och låtande. Lämpligare vore det väl nu, att använda det allmänna i modersmålets grammatik på de fremmande språken, än tvärtom. För de klassiska studierna skulle ännu återstå behofvet af en särskild grammatik. Men det skulle på tvenne vägar inskränkas: genom lämplig undervisning i fornkunskapen och genom en mera kursiv läsning, hvilken likaså skulle underlättas af nyssnämnda undervisning och i sig sjelf medföra större öfning, således mera praktisk färdighet i språkets uttydande. Något måste dock ersätta den grammatikaliska analysen? Visserligen. Lärarens biträde, hvilket han nu måste förneka lärjungen, vore då oskadligt. Ty nu kan det vänja lärjungen från all sjelfverksamhet; då skulle denne vid modersmålets studium hafva med större framgång fått anstränga egna krafter och i denna ansträngning hafva en ersättning för, hvad honom efterskänkes vid klassikernas läsning.

Vi påminna ännu, att vid uttydningen af de klassiska författarnas skrifter lärjungens ovana i modersmålets användande nu gör honom lika mycken svårighet som sjelfva det fremmande språket. Isynnerhet är detta fallet på de orter i vårt land, der Finska talas, medan undervisningsspråket är Svenskan.

Man har stridt derom, huruvida användning af grammatikens regler kan ega rum i modersmålet, hvilket lärjungen talar af vana och efter

gehör. Äfven Ref. har i denna fråga tillhört åtminstone de tveksama. Men erfarenheten har så öfvertygat honom om det förvända i de klassiska språkens läsning enligt nu gängse metod, att han äfven lärt sig betrakta den formela förståndsöfningen vid modersmålets studerande med andra ögon. I Ref.s tanke kan frågan reduceras till denna: är det vinst eller förlust, att lärjungen *med mindre möda* lär sig att använda en språkregel? Ty endast detta, den ringare mödan, skiljer regelns användande i modersmålet från dess användande t. ex. i Latinet.

Vi erinra uttryckligen, att vi ingalunda misskänna vigten af den formela tankeöfningen vid språkundervisningen. Det vill säga, vi anse det vara af stor vikt för utvecklingen af lärjungens förstånd, att han lär sig angifva den allmänna regeln, hvarpå hvarje uttryckssätt i en skrift stöder sig, och att sjelf enligt reglorna muntligen och skriftligen uttrycka sig. Men vi erkänna också, att *Läran om Satsen utgör den viktigaste delen af den formela språkundervisningen.* 10

I hvilken grad denna del af grammatiken vid de gamla språkens läsning hos oss försummas, vilja vi icke ens söka skildra. Men förhållandet är också, att den *icke kan* användas för denna läsning, förrän lärjungen medhunnit formläran, d. ä. förrän han använt två å tre år, att läsa Latinsk Grammatik, och åtminstone ett år att läsa den Grekiska, om med denna början göres 3 å 4 år sednare, än med den förra. På sin höjd kan man något tidigare använda läran om den enkla satsen med dess hufvuddelar och biord. 20

Undervisningen i modersmålet erbjuder deremot fördelen, att i den början kan göras med Satsläran. Lärjungen känner språkets former och deras betydelse. Man behöfver blott göra honom uppmärksam på denna sednare och dess förhållande till Satsen för att efterhand lära honom ordna sjelfva formerna till ett sammanhängande helt. Språkdelar, härledning, böjning, allt får sin betydelse just ur Satsläran, d. ä. genom att vara ett uttryck för tanken, för omdömet; och redan genom en till förklaring häraf rigtad undervisning, försvinner en del af det blott gifna och begreplösa i grammatikens regler. I Tyskland har en såbeskaffad undervisning i modersmålet mer och mer vunnit i betydelse, ju mera man genom erfarenheten lärt känna dess vikt äfven för all annan undervisning. Särskildt medgifva de lärda språkens förfaktare, att densamma för undervisningen i dessa lägger en god grund. Isynnerhet har Immanuel Bekker (Frankfurt a. M.) genom flerfaldiga arbeten åt detta håll här höjt undervisningen i modersmålet. Den, som besinnar, huru nära vanan vid ett korrekt uttryck sammanhänger med ett redigt tänkande, kan icke länge tveka om det gagn för all undervisning här antydda undervisning i modersmålet måste medföra. Vi hafva ofvan anmärkt de hinder, lärjungarnes sedvanliga osäkerhet i modersmålets äfven muntliga begagnande lägger i vägen för tolkningen af de antika författarenas skrifter. Hvar och en lärare torde ega den erfarenhet, att en mängd lärjungar icke ens kunna fatta sammanhanget i en historisk lärobok. Och det oakadt är undervisningen i sjelfva undervisningsspråket vanligast inskränkt till barndomsläsningen i *abc* bok och kateches. 30 40

Men vi hafva här blott velat antyda, att äfven den formela språkundervisningen vid läsningen af Latin och Grekiska dels tanklöst bedrifves, dels måste sålunda bedrifvas under de tidigare undervisningsåren. Man ser sig nemligen tvungen att sluta, der man bort börja, att mekaniskt inpregla Etymologin och först sednare öfvergå till satsläran, af hvilken den förra lånar sin betydelse. Här af kommer också, att en hufvuasaklig del af etymologin, nemligen ordledningen, helt och hållet 50

försummas.

Vi fästa ännu uppmärksamheten derpå, att lärjungen, äfven sedan satsläran vid Latinläsningen kan tillämpas, måste uttröttas med enformiga korta exempel, hvilkas innehåll sällan kan erbjuda hans eftertanke någon näring. I modersmålet deremot kan läsningen afpassas efter lärjungens ålder, och han kan snart fortgå till sammanhängande skriftliga redogörelser öfver, hvad han sett, hört eller läsit. Så dödande för hans håg de förstnämnda öfningarne äro, så lifvande äro de sednare; och intet tvifvel är, att icke dessa skola förkorta tiden för de förra.

10 Undervisningen i modersmålet kan vidare fortgå till en sammanhängande öfversigt af dess litteraturhistorie – något, hvartill de klassiska språkstudierna endast idkade af den lärde filologen kunna erbjuda en motsvarighet.

Med läsarens tillstånd öfvergå vi slutligen till ännu en sida af modersmålets studium, hvilken lofvar att i en framtid bereda detta ett företräde, som än mer gör det egnadt till tankeförmågans utveckling. Den komparativa språkforskningen eger nemligen både i det historiska intresse, den erbjuder, och i de blickar, den tillåtit forskaren kasta uti språkformernas uppkomst och daning, en rikedom, hvilken allt språkstudium hittills saknat. Låt oss således antaga, att modersmålets studium kan förbindas med nationens fornhistorie genom hänvisningar till beslägtade språk, såsom dess litteratur står i nära förbindelse till dess kulturhistorie öfverhufvud. Låt oss vidare tänka oss till den tid, då denna forskning ger lärjungen tillfälle, att i modersmålets daning se ett åskådningens och tankens verk, icke blott i den mening, att språkdelar och former öfverhufvud visa sig bero af satsens, omdömet, tänkandets natur, utan så att de särskilda härledningarne i stammar och ändelser (sjelfva språkljuden i dess former) framstå såsom uttryck af menniskoandens lagar. Låt oss antaga och föreställa oss en på sådane förarbeten grundad undervisning i modersmålet – hvad skall väl då brista i den formela tankeöfningen vid dess studium? Den tid, då en sådan utredning af språkets art hinner någon fulländning, kan vara långt aflägsen; men säkert synes vara, att redan den närmaste framtid skall skänka en icke ringa skörd af upplysningar. Ref.s öfvertygelse, hvilken han förut offentligen yttrat, är ännu den, att nämnda språkstudier i en framtid skola kunna tillämpas äfven för folkundervisningen och i denna inbringa ett element af den humanistiska bildning, som hittills mindre utgjort, än bort utgöra de litterärt bildades företräde.

30

Hvar och en, som genomgått någon af våra skolor och dertill tagit kunskap om Finska grammatiken, på den ståndpunkt denna ännu står, eger åtminstone det obestämda intryck, att Grekiska grammatiken gifvit honom en tydligare föreställning om språkbyggnad, än den Latinska, Finska grammatiken en tydligare än den Grekiska. Närmare betraktadt, är det »bokstafsläran», reglorna för bokstäfvernas förändringar vid bildandet af ord och ändelser, man finner utgöra grunden för denna större tydlighet. Latinet har föga häraf att uppvisa, ty språket har under längre utbildning låtit förmedlingen mellan stam och ändelse eller tillägg mera försvinna samt aflöst ändelserna till skilda ord.

40

50 Grekiskan har bibehållit mera af sin ursprungliga skepnad; och Finskan kvarstår nära oförändrad i sitt genuina skick. Det är nemligen en afgjord erfarenhet, att hvarje folk, ju mera dess tanke utbildas, och ju rikare det blir på nya begrepp och ord, desto mera låter de ljud bortfalla ur språket, som beteckna ordens inbördes förhållande, så att hvarje form begagnas att uttrycka mångfaldiga förhållanden, hvilka i

stället angifvas af ordställningen och sammanhanget. Finskan t. ex. särskiljer i »maalla» och »maassa» genom ett ll varandet på eller invid, genom ss varandet uti, i »maalta» och »maasta» genom lt rörelsen utifrån, genom st rörelsen inifrån, och åter i »maalla» och »maalle» genom ändelsen a varandet invid, genom e rörelsen intill. Svenskan har för allt detta oförändradt »jorden», uttrycker med »på jorden» både varande på och rörelse till (nedstiga på jorden) och med »från jorden» både varande och rörelse från densamma, likasom rörelse både inifrån och utifrån. Svenskan har i ordet gosse, gossens, gossar, gossars samma oförändrade stam »goss»; Finskan har *poika, pojan, pojat, poikien* eller *poikain*. För Finskans »sanoneena» har Svenskan: »vara den, som har sagt»; men till exempel latinets, som icke heller af *dicere* (säga) bildar denna form, uttrycker detsamma med *fatus*, en lemning af ett liktydigt ord, hvaraf föröfrigt finnas blott ett par former i bruk. Denna sistnämnda skenbara godtycklighet, att af likartade ord det ena har vissa former, det andra andra former i behåll, d. ä. brukliga hos författarna, är högst vanlig i Grekiskan och Latinet, i Finskan icke.

10

Genom dessa exempel hafva vi velat motarbeta läsarens möjliga tvifvelsmål vid vårt påstående, att Finskan mera än något Europeiskt språk af den Indogermaniska stammen är egnadt för språkstudier af den art, vi ofvanföre påpekat. Mången läsare torde i de afhandlingar af Lönnrot och Castrén, som finnas i årgångarne af tidskriften *Suomi* hafva funnit antydningar nog för detta påståendes rättighet. Med Ref. torde också mången genom sagde artiklar blifvit väckt till tanke på skilnaden mellan den nyare språkforskningens resultater och den språkkunskap, hvilken han inhemtat med Latinska grammatiken. Något t. ex., som de klassiska språkens grammatik icke har att uppvisa, är en allmän regel för språkets ljudbildningar, sådan Finska grammatiken eger den i följande tvenne grundsatser:

20

»att vokaler och konsonanter i samma stafvelse i möjligaste måtto hafva lika ljudstyrka», hvarvid konsonanternas ljudstyrka hufvudsakligt rätta sig efter vokalernas;

30

»att äfven särskilda stafvelser i ett ord bibehålla jemvigten inbördes». Såsom exempel anför Hr. Collan, ur hvars språklära reglorna äro tagna: »ta-lo», »mai-ta» och »ta-lo-ja.»

Men man frågar ännu: hvarföre detta så är? Hvarföre tål Svenskan så ojemna stafvelser, som t. ex. ko-nung, stjer-na, af-brotts, så litet jemna vokal och konsonantljud som i »straxt», men har åter andra ord så lugna som: vana, illa, belöna – i hvilka dock accenten gör en liten ryck? Man kunde säga med Ehrensverd: »Svenskarne äro en tung nation, full af hetsigheter», och med erfarenheten: Finnerne äro lugna som skogens djup. Men dermed vore icke just mycket sagt, om icke andra förhållanden i språket stadga jemförelsen. Utan tvifvel måste här dock ett hvarföre? finnas; och vi äro af den tanke, att Hr. Collan påstått för mycket, då han anförer: »Bokstafsljuden, hvilka i och för sig icke utrycka något förnuftigt»... Vi skulle t. ex. påstå, att vokalen e icke i något språk kan tillhöra stammen i ord, som utmärka något manligt, modigt, starkt, klart, om den icke inbäddas i starkare konsonantljud, såsom t. ex. i Tyskans »Held».

40

Men vår artikel har redan blifvit lång nog, och vi skola till en annan gång spara framställningen af några drag ur den nyare filologin, hvilka, vi hoppas det, skola visa dess tillgänglighet äfven för den olärde.

50

J. V. S.